

2014. évi demográfiai adatok gyermekgyógyászoknak

2014 Hungarian demographic data for paediatricians

Szerző: Dr. Valek Andrea ✉
Nemzeti Egészségfejlesztési Intézet

Kulcsszavak: demográfia; gyermek; újszülött; csecsemő, termékenység, élveszületés, halálozás

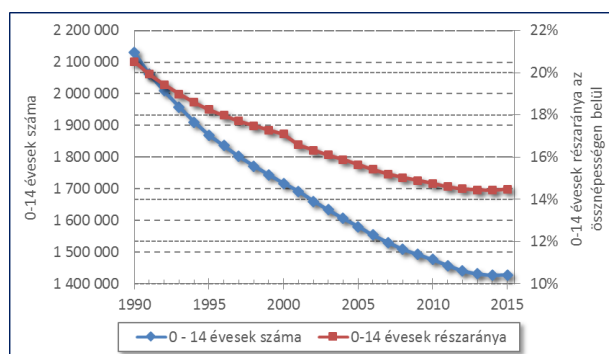
Keywords: demography; child; newborn; infant; fertility, live birth, mortality

A lakosság egészségi állapotának felméréséhez ismeretekkel kell rendelkezni az érintett népesség demográfiai jellemzőiről is. Hazánkban 2014-ben több népmozgalmi folyamatban is kedvező irányú változás következett be az előző évihez képest: emelkedett a születések száma, kevesebb halálozás történt, számottevően csökkent a terhesség-megszakítások száma, és az eddigi legalacsonyabb volt a csecsemőhalálozás. Jelen beszámoló egy előzetes bemutató, a később elkészülő részletes elemzés és a korábbi évek adatai a www.ogyei.hu honlapon érhetőek el.

A GYERMEKNÉPESSÉG SZÁMA, ARÁNYA

A magyar 0-14 éves korú gyermekek száma 1990 óta folyamatosan csökken, 1993-ban kétfélmillió alá került, 2015. január 1-jén 1 427 186 volt. [1. ábra] A 0-14 évesek teljes népességen belüli aránya az 1990-es 20,5%-ról 2015-re 14,5%-ra csökkent.

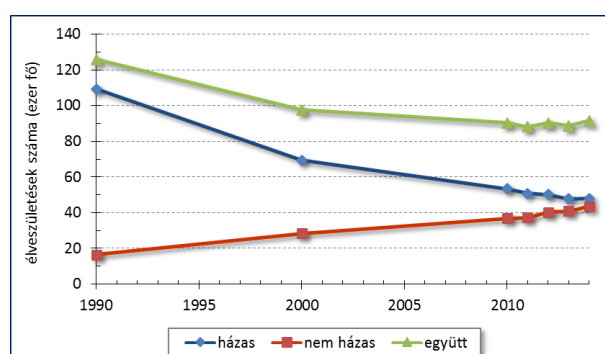
1. ábra: A 0-14 éves népesség számának és arányának alakulása, 1990-2015

ÉLVESZÜLETÉS

Az élveszületések száma először 1998-ban süllyedt százezer alá, a mélypontot a 2011. évi születésszám jelentette. 2014-ben 91 510 magzat jött a világra, amely az életnek valamilyen jelét adta; ez az elmúlt öt év legmagasabb születésszáma. Az újszülöttek súlya az egyik legfontosabb csecsemőhalálozást befolyásoló tényező. A kis súlyú újszülöttek, a 2500 grammnál kisebb súllyal születettek aránya nagyon magas, az utóbbi tizenöt évben nem mutatott csökkenést, értéke 8,9% volt. A nem házassági állapotúak részaránya folyamatosan emelkedik a szülő nők között, 2014-ben az újszülöttek majdnem fele, 47,6%-a született házasságon kívüli kapcsolatból, amely az eddigi legmagasabb részarány. [2. ábra] A 2014-es születésszám növekedés több mint 90%-a a házasságon kívüli születések nagyobb mértékű emelkedéséből eredt. A szülő nők életkora egyre határozottabban kitolódik, a nők átlagos életkora a gyermekük születésekor

2. ábra: Élveszületések számának alakulása az anya családi állapotja szerint, 1990-2014

2014-ben 30,14 év volt. A 2014. évi születésszám-emelkedés a szülőképes korú nők létszámának csökkenésével párhuzamosan ment végbe, és mivel a 44 év feletti nők kivételével valamennyi korcsoportban nőtt a születések száma, így a termékenység is. Míg 1990-ben a 20-24 éves korcsoportban, 2000-ben a 25-29 éves korcsoportban, ezt követően már a 30-34 éves korcsoportban volt a legmagasabb a korszpecifikus termékenység. [3. ábra] 2010 óta az összes újszülött több mint felét a 30 éves és ennél idősebb nők vállalják, 2014-ben arányuk 53,7%-ot tett ki.

MAGZATI VESZTESÉGEK

A magzati halálozások száma, ami a spontán vetélés és halvaszületések együttes számát jelenti, ugyan jelentéktelen mértékben csökkent az utóbbi évtizedben, de a 100 éveszülöttsre vonatkoztatott aránya növekedést mutat, bár 2011 óta már csökkenő tendencia figyelhető meg. [4. ábra] 1990-től a terhességmegszakítások aránya folyamatosan csökken, 2014-ben 100 éveszülöttra 35,7 terhességmegszakítás jutott.

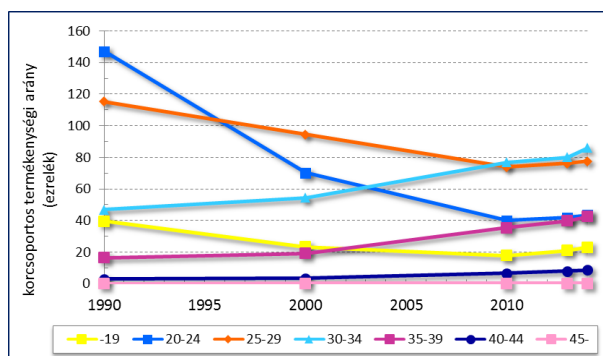
SZÜLETÉS KÖRÜLI HALÁLOZÁS

A születés körüli halálozási arányszám változásának tendenciája csökkenő, nagyobb részét a késői magzati halálozás adja. [5. ábra] 2014-ben 1000 születésre 6,3 perinatális halálozás jutott, 421 volt a halvaszülöttek, 161 a 0-6 napos korban meghaltak száma.

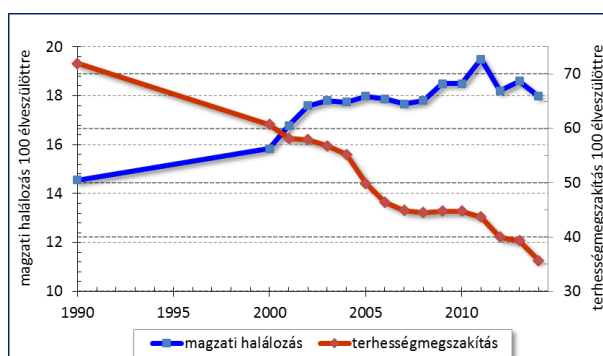
CSECSEMŐHALÁLOZÁS

1990-ben 1000 éveszülöttra közel 15 halott csecsemő jutott, azóta a csecsemőhalandóság folyamatosan csökkent, 1997 óta az értéke 10 ezrelék alatt van, 2011-ben pedig az egy éven aluliak mortalitása 5 ezrelék alá került. [6. ábra] 2013-ban a javuló irányzat megtorpant, és ismét 5 ezrelék fölé emelkedett az értéke. 2014-ben 1000 éveszülöttra 4,6 egy éves kora előtt elhunyt gyermek jutott. 2015-ben tovább csökkent a csecsemőhalandóság, az ez évi érték – 4,1 ezrelék – az eddigi legalacso-

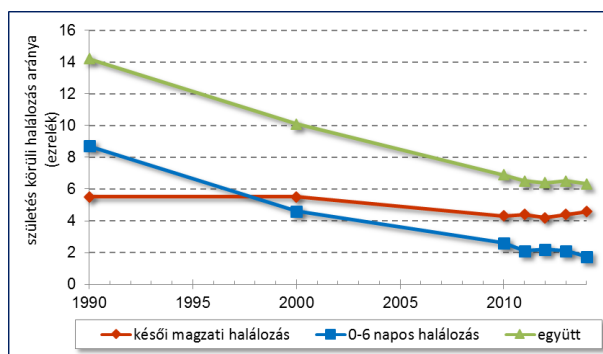
3. ábra: Ezer megfelelő korú nőre jutó éveszülötés, 1990-2014

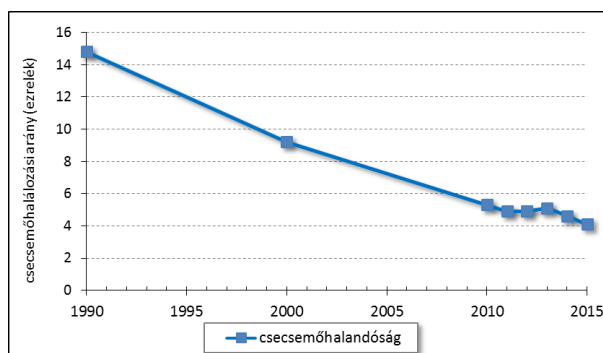
4. ábra: Magzati veszteségek alakulása, 1990-2014

5. ábra: Születés körüli halálozás alakulása, 1990-2014

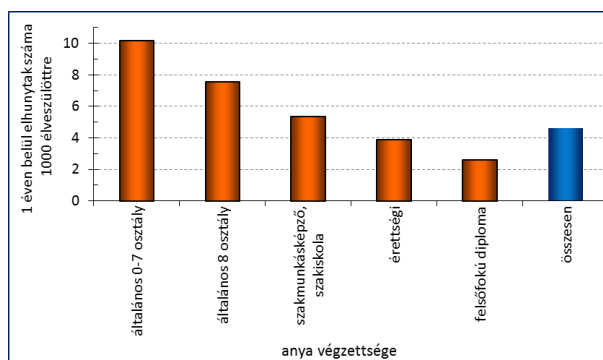
6. ábra: Csecsemőhalandóság alakulása, 1990-2015

nyabb hazánkban. A csecsemőhalálozás összefüggése a szülők, elsősorban az anya iskolázottságával bizonyítottan tekinthető. A középfokú és felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkező anyák újszülöttjeinek halandósága alacsonyabb, mint az átlagos csecsemőhalandóság. Az általános iskolát be nem fejező anyák csecsemőinek a halálozása több mint négyszerese volt a legmagasabb iskolai végzettségű anyák csecsemői körében mért halálozási szintnek. [7. ábra] A csecsemőhalandóság terén nagy területi egyenlőtlenségek alakultak ki Magyarországon. Megyei összehasonlításra a három évre összevont csecsemőhalálozási arányszám alkalmas. A 2012-2014-es évre összevont arányszám országos értéke 4,85 ezrelék volt. [9. ábra] Nagyon kedvező, 4 ezrelék alatti érték jellemezte Budapestet, Pest, Csongrád valamint Hajdú-Bihar megyét. Ennek kétszerese volt Somogy és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a csecsemőhalandóság.

daganatok, az idegrendszer betegségei, fejlődési rendellenességek és külső okok felelősek. Az életkor növekedésével a halálozások egyre nagyobb részét okozzák az elkerülhető külső okok – vagyis a balesetek, gyilkosságok és öngyilkosságok.

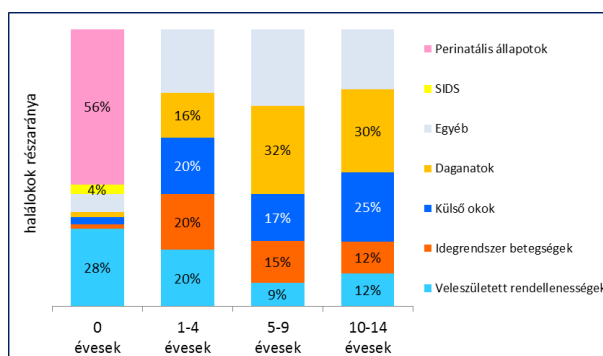
7. ábra: Csecsemőhalandóság az anya iskolai végzettsége szerint, 2014

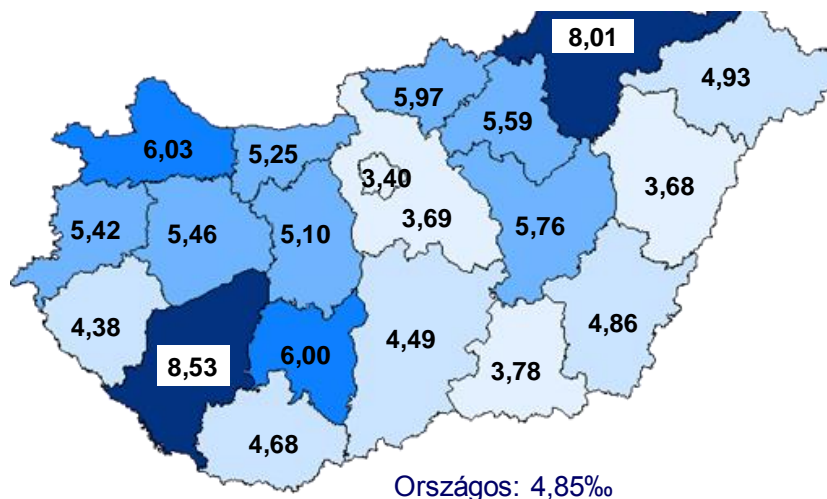
GYERMEKHALANDÓSÁG

A csecsemők viszonylag magasabb halandóságához képest a kisgyermekeké egyre csökken, a legalacsonyabb 5-9 éves korban, ezt követően különböző intenzitással folyamatosan emelkedik a halálozás az egyes korcsoportokban. A halálokok megoszlását mutatja a haláloki struktúra, de gyakoriságra nem következtethetünk belőle. 2014-ben a csecsemők 56%-a a perinatális szakban keletkező kórállapotok miatt halálozott el, 28%-uk veleszületett fejlődési rendellenességek következtében vesztette életét. [8. ábra] Gyermekkorban a halálozások 80%-áért a

8. ábra: Vezető halálokok egyes életkori csoportokban, 2014

9. ábra: Csecsemőhalálozás megyénként, 2012-2014

EURÓPAI ÖSSZEHASONLÍTÁS

1. táblázat: Magyarországi gyermeknépesség demográfiai adatainak összehasonlítása az európai országok megfelelő értékeivel

	Magyarország	Magyarország helyezése (beso- rolható orszá- gok száma)*	Európai orszá- gok együtt	2004 előtt csat- lakozott EU or- szágok együtt	2004 után csat- lakozott EU or- szágok együtt
Élveszületési arány- szám	9,0%	7. (52)	12,3%	10,1%	9,6%
Csecsemőhalálzási arányszám	5,1%	24. (36)	7,0%	3,3%	5,4%
Születés körüli halálo- zási arányszám	3,9%	15. (45)	7,3%	6,3%	4,7%
1000 élveszülöttre jutó abortusz	393	37. (41)	234	218	203
Kis súlyú újszülöttek aránya	8,8%	46. (50)	6,8%	7,3%	7,2%

*Azok az európai országok szerepelnek a listában, ahol a 2013. vagy a 2012. évi adatok elérhetőek voltak.

ADATFORRÁSOK

Demográfiai évkönyv, 2014; Központi Statisztikai Hivatal

Tájékoztató adatbázis, Központi Statisztikai Hivatal; <http://statinfo.ksh.hu/Stainfo/index.jsp>

European health for all database, Updated: December 2015; WHO Regional Office for Europe